

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

GONIEC CZĘSTOCHOWSKI

OZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY, EKONOMICZNY I LITERACKI, POSWIECONY SPRAWOM MIEJSCOWYM ORAZ ZAGŁĘBIA DĄBROWSKIEGO.

Redakcja i Administracja: CZĘSTOCHOWA, ul. ALMA Nr. 2. - TELEFON Nr. 2.
Wydawca: Władysław Władysławski, ul. Żelazna Nr. 12. - TELEFON Nr. 12.
Cena pojedynczego egzemplarza kop. 6.

Argumenty wewnętrzne.

Na podstawie różnych argumentów historycznych i politycznych, których streszczenie nie mamy niestety, miejsca) dowodzi Naim, że ani Rzesza niemiecka, ani Austro-Węgry nie mają żadnego naturalnego sprzymierzenia w Europie i że dlatego losy wska-
im wspólna, ręką w rękę, drodze. Tak też rzecz tę omiata Bismark, będący właściwym autorem „Europy środkowej”, z tym położenie ukształtowało się ten sposób, że w Europie środkowej niemiecka stała się pod względem ilości mieszkańców, siły militarnej i jednolitości pierwszym z dwóch kierowniczych. Takie jest położenie, niema w niem nic nowego, w każdym razie Austro-Węgry szły się zdecydować na uznanie go faktu również pod względem państwowym. Albowiem Austro-Węgrom związek z Rzeszą szczyt jest niezbędniejszy - utrzymuje autor - niż odwrotnie. Rozwiązanie go, a Balcany ruszą na północ; związać go, a Niemcy austriacyczą swą podstawę w monarchii trójnej.

Teraz zobaczmy, jak się według autora, przedstawiają wewnętrzne czynniki wyznaczone i narodowe w obu państwach.

Autorowi leży na sercu perspektywa pewnego osłabienia wpływu protestantyzmu, twierdzi, że emcy pod względem religijnym do musiał ponieść niejaką ofiarę, nie obawia się przewagi katolicyzmu austriackiego, ponieważ zażatniemu zbywa przedewszystkiem na wewnętrznej, austriacko-ństwowej sile łączącej. Brak ten wpływa z różnorodności narodowej Austro-Węgier i z narodowej usposobienia duchowieństwa polskiego, południowo-słowiańskiego i d. Zresztą kwestje kościelne i kolne nigdy nie powinny i nie mogą się stać sprawami związkowymi europejskimi.

Co się tyczy żydów, to byłoby będem, myśląc o Europie środkowej, nie mieć ich na uwadze. Kwestja żydowska ma charakter więcej krajowy, niż narodowy, nigdzie bowiem w Europie środkowej nie chcą występować żydzi, jako żywioł państwo-tworczy. „Możemy i będziemy jęciągali to do swych rachub, w zbliżymy się do wschodu tureckiego, albo gdy przypomnimy sobie Rosję, ale ani w Rzeszy, ani Austro-Węgrzech nie chodzi o kwestje żydowskie języka, panowania lub życia partyjnego. Wszystko jest miejscowe, prowincjonalne. Żyd słuszenie dopomina się jedynie o równoprawnienie obywatelskie. W której grupie narodowej agnie on szukać uznania, to jego rawa.

To, co autor mówi o poszczególnych narodach Austro-Węgier, nie chodzi poza zakres znanych od dawna liberalnych poglądów niemieckich. Uznaje on prawo każdego narodu do zachowania właściwości narodowych i samorządu,

zwłaszcza, że nie wierzy już w siłę germanizacyjną swego narodu. Zwraca tylko uwagę na to, że w Europie środkowej, na Węgrzech, czy gdzieindziej, dopóty będą istniały żądania narodowe niezaspokojone, dopóki sąsiednie, magnetycznie działające narody małe (Rumunia, Serbia) nie będą wciągnięte do wielkiego wolnego związku środkowo-europejskiego, przy jednoczesnym trwałem uregulowaniu zasad narodowościowych.

Wszelako, gdyby przyszło do skutku nad-państwo środkowo-europejskie i gdyby się urczyła w niem tolerancja narodowa, nie oznaczałoby to żadną miarą udzielenia państwom małym. Jest to bolesne, tak jednak chce historia świata; drobne warstwy polityczne potrzebują wsparcia. Pozostają zatem niezadowolone nadzieje narodowe, rozczarowania, których żaden minister i żaden kongres nie zmieni. Trzeba tylko, aby nad-państwo miało zyczliwszy sposób myślenia o mniejszościach narodowych.

W ostatnich czasach wyrosła w Austrii i wysunęła się naprzód nowa siła społeczna: demokracja socjalna. Początki jej są pochodzenia niemieckiego i był czas, kiedy słuszenie mógł socjalista austriacki powiedzieć: w Austrii, my, socjaliści, jesteśmy najskuteczniejszą potęgą germanizacyjną. Wówczas śmiało można było mówić o c. k. demokracji socjalnej. Energicznie występując przeciwko kapitalizmowi, agrariuszom i biurokracji, sądziła ona, że przezwycięży wpływ narodowe drogą programu międzynarodowego. To jej się wszakże zupełnie powiodło. Potworzyły się bowiem z czasem partje socjalistyczne-narodowe, czynnik narodowy okazał się silniejszym od proletariackiego. W każdym razie socjalizm wywiera swój wpływ jednoczący, spełnia „dla planów środkowo-europejskich skuteczną i pocieszającą robotę”.

Sprawie polskiej należałoby poświęcić osobny rozdział, obecnie jednak podczas wojny, unoszą się wszystkie rzeczywistości i plany polskie tak daleko w powietrzu, że wprawdzie kwestja polska należy już, jako kwestja naczelna i główna, do „celów wojny”, ale nie może być jeszcze wciągnięta do rozważań na temat trwałego stanu Europy środkowej. Według tego, jak wypadnie zwycięstwo i jak wypadnie pokój, może się stać wojna obecna potężnym punktem zwrotnym dla polskości. „Polacy sami złączą sobie, jak ja to rozumiem, naprzód przyłączenia, a potem, o ile to jest możliwe, samodzielności. Tylko nieliczni z pośród wyrobionych politycznie przedstawicieli polskich wierzą w nowe, całkowicie niepodobne państwo polskie, leżące między Rosją a Europą środkową. Wielu z nich ma wiarę w Polskę austriacką, która zjednoczy główną masę ich narodu i pozyska co w rodzaju węgierskich niezależności politycznych wewnątrz monarchji addunajskiej. Żeby Prusy miały bez przymusu zmienić swe granice

wschodnie, w to trudno uwierzyć; czy Austria zechce swym polakom zapewnić samorząd pod-państwowy i czy polacy ci, przygotowani są do własnej pod-państwowości, to są rzeczy, które muszą być rozważane przez obie strony. Z punktu widzenia Niemców austriackich wiele względów przemawia na korzyść takiego rozwiązania. Ale co się wówczas stanie z rusinami, jeżeliby pozostali przy Galicji? O tych sprawach wszakże będzie, zdaniem autora, tak wiele jeszcze mowy w najbliższych miesiącach, że niepotrzeba już dzisiaj zajmować stanowiska bezpośredniego w wielkiem tem zagadnieniu bieżącym. „Może się stać, że podźwignięcie Polski będzie najsilniejszym bodźcem do wytworzenia związku Europy środkowej. To jednak jest pewne, że nowa Polska nie może być pomysłana bez uprzedniego układu państwowego środkowo-europejskiego”.

Zanalizowawszy w ten sposób, ciągle z punktu widzenia głównego swego założenia, wszystkie czynniki wewnętrznej „Europy środkowej”, autor przychodzi do wniosku, że Europa środkowa będzie w ośrodku swym niemiecka, że będzie używała niemieckiego języka, oświatowego i pośredniczącego, że jednak zarazem musi okazać dużo elastyczności i zrozumienia dla życzliwych sąsiednich, bo tylko tak może się wytworzyć harmonja w zagrożonem ze wszystkich stron wielkiem państwie.

Niemcy z Rzeszy muszą ten problem traktować nie ze strony techniki państwowej, lecz raczej jako „sprawę uczuć narodowości polaków z nami na śmierć i życie”.

(„Kur. Warsz.”) B. K.

uwytatniona zostaje zgodność działania, „jednolitość frontu”.

Byłoby to fakt niezmiernie ważny, nie tylko dla Galicji, ale dla całokształtu interesów polskich. Galicja dałaby nam w ten sposób przykład wielkiej solidarności narodowej. I zarazem różne politykujące sfery w Królestwie nie mogłyby się już zastaniać argumentem, iż N. K. N. nie reprezentuje całej opinii galicyjskiej, lecz tylko jej małą część.

Nie wysnuwamy stąd oczywiście wniosku, aby Królestwo miało dlatego już odtąd godzić się bez zastrzeżeń na politykę N. K. N. Na ostatnich zjazdach uwytatniły się zbyt wielkie różnice w poglądach Sądymy wszak że, iż Królestwo powinno dążyć dziś silniej, niż kiedykolwiek:

- 1) Do podobnego skoordynowania rozbieżnych prądów myśli politycznej.
- 2) Do odnalezienia punktów zgodnych z polityką wiedeńskiego Koła polskiego, na gruncie tego, co nas łączy, a z pominięciem tych kwestii, które nas dzieli.

Interesowi ogólnemu narodowemu muszą w takiej chwili, jak obecna, podporządkować się interesy dzielnicowe i partyjne. Poczucie tej konieczności winno stać się cementem, łączącym wszystkie prowincje i wszystkie ugrupowania w jedną całość. Mamy nadzieję, że Komisja Parlamentarna Koła polskiego w Wiedniu tegoż u-miała zdobyć się na takie ujęcie sprawy polskiej.

--- --

Komunikaty urzędowe. Komunikat niemiecki.

BERLIN. (W. B. T.) Urzędowo donoszą 20 grudnia:
Wschodni plac boju.
Sytuacja jest niezmiennona.
Zachodni plac boju.
Ogień naszych baterji pozbędnych zniszczył monitor nieprzyjacielski, które ostrzeliwały wczoraj Westend. Na całym froncie trwa ożywiona wymiana strzałów artyleryjskich. Jedna z naszych powietrznych eskadr natarła na miejscowość Poperinghesa, w której zbiegają się liczne połączenia francuskie. Dwuipłatowiec angielski został zestrzelony w walce powietrznej. Załoga poniosła śmierć.
Bałkański teren walk.

Podczas walk na północno-wschód od Tara zdobyto, jak brzmią ostatnie doniesienia, 3 górskie i 3 polowe działa. Wczoraj odbywały się w dalszym ciągu pomysły dla wojsk austriacko-węgierskich walki pod Mojkowacem. Wzięto do niewoli kilkuset jeńców. Ze sztabów niemieckiego i bułgarskiego nie nadeszły żadne wiadomości.
Naczelne dowództwo armji.
--- --
Sprawozdanie admiralicji niemieckiej.
(B.T.W.) Urzędowo donoszą 20-go grudnia:
Część naszej floty poszukiwała na morzu Niemieckim nieprzyjaciela, a następnie, w celu pilnowania

Si non e vero...

Warszawski „Kurjer Polski” za „Nowa Reforma” powtarza artykuł następujący:
Bardzo ważną — o ile okaże się prawdziwą — przynosi nam wiadomość „Nowa Reforma”. P. Leon Biliński ma objąć przewodnictwo Naczelnego Komitetu Narodowego (po p. Wład. Jaworskim). P. Daszyński i inni postawie socjalno-demokratyczni mają wstąpić do Koła Polskiego.
W ostatnich czasach dochodziły nas z Krakowa wieści, jakoby w Galicji autorytet Naczelnego Komitetu Nar. zmniejszał się. Przedstawiciele dwóch ugrupowań politycznych ustąpili zeń. Liczba niezadowolonych z działalności N. K. N. wzrosła.
Równocześnie styszeliliśmy o tem, iż Komisja parlamentarna Koła polskiego zamierza ująć w swoje ręce ster polityki polskiej w zaborze austriackim.
Przeszkoda ku temu była nieobecność w Kole polskiem postów socjalistycznych i ludowców. Koło nie miało w swem łonie reprezentacji żywiołów radykalnych. Nie reprezentowało wszystkich kierunków myśli politycznej.
Teraz wstępują do Koła polskiego socjaliści. Prezesem N. K. N. zostaje prezes Koła polskiego. Innymi słowy:

